

Politikai
röpiratok

108.

108
868

NYILATKOZAT.

IRTA

KÖRMÖCZY IMRE.

5.

PESTEN,

NYOMATOTT BEIMEL JÓZSEFNÉL.

1848

WYLLATKOZAT

ÁRNYÉNYI FÉNY

FRISTEN

NYKATOTT HELMEL JÖZSEFNEI

1878

E L Ő S Z Ó.

Polgártársainak megnyugtatóására bármi keveset is tenni, magasztos és mulhatlan kötelessége a' honfinak ugyan minden időben, de leginkább az ország' átalakulásának nagyszerű pillanatában. — A' körülmények úgy hozták magokkal, hogy csekély személyem is figyelmet gerjesztett főleg azon okból, mert én, az ország közép-pontjában, a' pesti közgyűléseken az

egykori conservativ párt táborában működtem. Az elv és rendszer, mellyet sokakkal pártoltam, az ismert események közt megbukott, 's a' győzedelmi diadal az ellenzéki párté lett. — Igen természetesen találom azért, hogy többen kérdezik, mint vélekedem én mint a' volt conservativ párt egyik hűséges és állandó tagja? mint helyezem be magamat az újabb állásba? 's miért vagyok most olly tétlen, kiről csak egy évvel is azt mondták, hogy nagyon buzgón működöm a' nyilvánosság téren. És azért nem ütközöm meg, ha gyanúsítottam, mert a' tevékenység-

hez szokott emberről nehéz feltenni a' tétlenséget, és így arról, ki mindig az egész világ láttára működött, azt kérdi az ember, mit csinál 's miért nem nyilatkozik legalább, hogy megfejteni tudjuk eljárását? — 's magamnak is ezen szemrehányást tenném eddigi hallgatásomért, ha nyomos okok nem sürgetik vala azt. De eljött már az idő, mellyben nyilatkozni meggyőződésemszerint is illő, 's im azt teszem őszintén, mert a' becsületességnek első kelleke az őszinteség, kérve a' t. olvasót, hogy az egésznek átolvasása után ítéljen fölöttem.

Sajtó útján kívántam felelni a'hoz-
zám tett kérdésekre, nehogy magán-
nyilatkozataim félre magyaráztassa-
nak. Mivel pedig a' közönség figyel-
méttömérdek dolgok igénylik, meg fog
bocsátni az olvasó, ha rövid leendek!

Vannak a' nemzetek életében pillanatok, midőn a' pártok érdekeinél sokkal magasb érdek lebeg minden jó polgár szemei előtt, és ez, a' nemzet és haza közérdeke, melly előtt nem csak egyesek, hanem egész osztályok meghajolni kötelesek. És ezen pillanatok azok, mellyekben a' lét vagy nem lét kérdése forogván fenn, nem lehet a' legnagyobb felelősség terhe nélkül, nem alárendelni egyes pártok irányát, a' köz haza és nemzet irányának. — Alkotmányok időben születtek, időben változnak, és időben elmulván újabbak támadnak az elenyésztek nyomában. De a' nemzet, melly lenni megszűnt, új életre nem számíthat. És így, ki jogaiért 's kiváltságáért magát a' nemzetet feláldozni akarná, a' legnagyobb polgári bünt követné el. És ime itt azon Rubicon, mellyet, tartozzék valaki bármilyen párthoz, átlépnie nem szabad.

Ezen általános nézeteket hazánk jelen körülményeire alkalmazva, kitünik az ösvény, mellyen

a' hazafiaknak — minden párt különbség nélkül — haladni illő és kötelesség. — Europa megrendült politicalai állásában, az ősi birodalom kormányzási rendszere az óság sulya alatt bomladozott, és az idő és alkotmányosság kifejlettebb szellemének engedni kénytelenítetett. Ennél fogva a' dolgokat úgy kell venni, mint azok jelenen állanak: hogy t. i. egy, sok nyelv, sok vallás, sok eldaraboltság által megszággatott, 's az átalakulás megtörténésekor összeolvadt nemzetet, egygyétartani, annál sürgetősb föladat, minél veszélyesbbé válhatik — főleg hazánkban — a' polgári villongás, melly nem alkotmányunkat, hanem — mi ennél minden becsületes polgár előtt sokkal magasabb és szentebb — a' nemzetet dönthetné sírba! Így fogtam én fel, így fogták fel elvbarátim közül sokan a' dolgok állását, és azért — bár az ellenzék ünnepelte meg működéseinek diadalát — minékünk ebben, ha nem fő szereplőknek, de közremunkálóknak lennünk illett. Én éreztem a' történeteknek roppant súlyát, és midőn a' mozgalmakat illyképen szemlélttem kifejlődni: hogy a' személy és vagyon bátorsága tiszteltetik, a' rend és béke nem zavartatik, midőn a' városi lakosság egyaránt osztá az ifjuság lelkesedését, akkor egyes polgárnak — bár milly politikai hitvallásu legyen is — semleges viselete vagy talán nyílt ellenszegülése által ingerültséget, ingerültségből surlódást, surlódásból polgári vérontást okozni nemtelen boszu 's aljas makacosság leendett. Egy nemzet sincs olly helyzetben, mint a'

miénk, és így egynek sincs inkább szüksége a' crisis napjaiban a' rend és békére, a' polgárok közös válvetésére, mint épen a' miénknek. — Innen magyarázom azt, hogy az ellenzék nem tekintve a' múltakba, hanem örvendve a' jelennek, e' nagy-szerű perczekben pártkülönbség nélkül nyujtotta a' hazafiaknak engesztelő jobbját. És a' conservativ is, kinek multja tetteleg megszűnt, bizalommal járult az ellenzék táborához, mert érzette, hogy a' kivivott diadalban osztozni annyi, mint a' nemzet közérdekét előmozdítani, pedig soha valamely nemes pártnak más törekvése nem lehet, mint a' nemzet boldogítása. Soha rendre, béke és egyetértésre nagyobb szükségünk nem volt mint napjainkban, és ezért azon kormányt, melly a' rend, a' béke és nemzeti egyetértés élére állott, nem akadályozni, sőt a' jog' és igazságosság' korlátai közt támogatni kötelesség. Bizalmatlanságot ébreszteni, mielőtt működéseit látnók, nem loyális cselekvés volna ránk magyarokra nézve, kik sem nyelvre, sem vallásra, sem sok másra olly összeforrott testet nem képezünk, mint akár a' francia, akár a' német vagy olasz nemzetek.

Ezen okokkal feleltem én, midőn egy némelly barátim kérdezték, mi szempontból tudtam elhatározni magamat arra, hogy én, ki Kossuth Lajos ellen annyi évekig küzdöttem, ki követi elválasztása ellen mindent, mit becsület és törvényesség megengedett elkövettem, de semmi nemtelen fegyvert nem használtam, hogy én most azon ministerium-

nak ellenére nem vagyok, mellynek egyik tagja — 's az igazat megmondva — főtényezője Kossuth Lajos? Ezen kérdések bővebb megfejtésére szükség kissé terjedelmesebben nyilatkozni.

Az átalakulás megtörtént, 's nincs hatalom, melly azt meg nem törtétté tehesse; az országgyűlés elfogadta, koronás Fejedelmünk ünnepélyesen megerősítette, és így már az alkotmányos törvényesség kellékeivel birván, azt el nem fogadni annyi, mint a' törvényes hatalmak ellen küzdeni. A' politikai életpályán azt kívánja a' becsületesség, hogy elveink mellett szilárdul vivjunk a' törvényesség fegyverével. De ha nem saját, hanem az ellenpárt véleménye lett törvény, tiszteljük azt, még pedig nem kénytelenségből, hanem azon erkölcsi meggyőződésből, hogy minden egyes polgárnak szent kötelessége a' törvényekben nyilatkozott nemzet akaratát tisztelni. Ha ezen elv nem tiszteltetik, úgy az állodalomban nem lehet biztos jogi lét, e' nélkül pedig a' polgári társaság felbomlik, 's az anarchia szörnyetege bujik fel. A' következtességet a' törvénynek alája kell rendelni, mert különben ma az egyik, holnap a' másik párt tagadhatná meg az engedelmisséget a' törvénytől azon szín alatt: hogy ő elveinél fogva más törvényeket kívánt volna alkotni! — Ezen új törvények kifolyása a' ministerium is, és azért ettől is a' törvény igényelte tiszteletet megtagadni nem szabad; 's így igen természetes, hogy a' ministerium egyes tagjai iránt sem szabad a' törvényes kötelességről

megfelejtkezni. — Itt e' pontnál a' gyarló, az ellen- és rokonszenvektől vezetett embernek háttérbe kell vonulni a' jó polgár előtt, 's ez a' polgári erény!

Ezen loyális eljáráshoz ellenben nem illenék, ha p. o. nem elvből, nem a' haza nagy érdekéből, hanem gyáva félelem vagy aljas haszonlesésből udvarolnánk a' ministerium épen azon tagjainak, kik ellen egykor küzdöttünk. De bizonyára annyi szilárd jellemet, annyi nemes öntudatot teszek fel én bennök, hogy ők az illyetén hizelgőktől utálattal fordulnának el! — És ím épen itt rejlik oka annak, miért vonultam vissza iróasztalomhoz, nehogy azt higye felőlem a' világ, mintha azért állnék ki a' cselekvőség mezejére, hogy haszonlesve kössem reményhorgonyomat az ujra kelő hatalomhoz! — Egyébiránt a' felelőség természetéből következik, hogy a' ministerium eljárása felett öröködjék a' nemzet éber figyelme, 's a' bizodalom minden felelős ministeriumot csak addig követhet, míg azon elveknek, mellyeknek kifolyása az ő állások, hűségesen megfelelnek, 's a' nemzet javának előmozdítására nemcsak jóakarattal, de elég erélyességgel is működnek. És így minden polgárnak joga van véleményét a' ministerium' irányában nyíltan kimondani a' törvényes korlátok között, mert a' felelőség garantiája épenabban áll, hogy a' felelőség nem csak az összes nemzet, hanem minden egyes polgár örökődése alatt is áll, t. i. mindig a' törvény engedte korlátok között.

De vegyük a' dolgot kissé közelebről fontolóra, 's kiderül, hogy a' jelen állapotban már a' pártoknak — értem az előbbieket — létezni nem is lehet. Ugyan mi jelentősége lehet ma az egykori conservatív pártnak? nézeteim szerint semmi; legfeljebb nemzetünk polgári életében historiai emlékül szolgálhat. Belátták ezt Pozsonyban a' követelek, 's azért feledve a' multakat, elenyészelt a' pártkülönbség, 's a' nemzet egy nagy testté egybeforrt. — És azért, ki szüntelen a' multakkal bibelődik, az nem fogja fel a' jelent, az nem használhat hazájának!

II.

Legyünk őszinték és igazságosak, mert a' világ szembekötösdit magával játszani nem enged, 's csak úgy nyerhetünk bizodalmat, ha szíveink érzelmeit feltárjuk! — A' reform, úgy a' mint történt, igen meglepett, 's azon áldozat, mellyet a' nemesség a' haza' oltárára letett, igen sokaknak érdekét 's vagyonosságát megingatta, aggodalommal töltött el eredménye végett, 's így ne tagadjuk, hogy sokan meghajoltak a' törvény előtt, kik keblökben szorongtak és szorongnak. Mások ismét nemcsak saját állásukban ingattattak meg, hanem egy szebb jövő reménycsillagát látták letűnni az ujonan alkotott hatalommal, hogy mindezek némi keserü érzetet gerjesztettek, valljuk be, hiszen

ez az embernek természetében alapszik; 's ha eltagadnók, a' világ nem hinné, 's még azt is mondhatná, hogy képmutatók vagyunk! Minden igazságos polgár méltányolni tudja egyesnek érzelmeit, mellyek senkit nem sértenek, míg saját kebelünkbe rejtve maradnak. A' sziveken és érzelmeken úgy is csak Istennek 's nem embernek van joga uralkodni. — De a' közjó a' haza magasztos eszméje előtt egyes érdekek el kell enyészni, 's egyéni veszteségünket az egész nemzet nyereségének alá rendelni. Hol az egész nyer, ott egyesek vesztesége számba nem jöhet. Így fogom én fel jelen helyzetünket, 's így nyugtattam meg magamat újabb helyzetemben. E' mellett én nem csak polgár, de keresztény is vagyok, 's mint ilyené, az isteni gondviselésbeni hitem erős, 's így nem tagadhatom, hogy miként kilenczedik Pius Pápa mondja „az újabb eseményekben nem egyedül emberek működnek, itt magasabb kéz, itt az ég intézkedik. 's azért remélem, hogy az egész Európaszerte tapasztalt mozgalmak az emberiség javára fognak kifejlődni.“

III.

Ha részletesebben vizsgálom a' vezéreszmét, mellytől irányoztatnunk kell, következő az jelen helyzetünkben nézetem szerint:

A' reactionalis eszmét nem csak agyunkból,

de szivünkben is ki kell irtani, mert addig sem önmagunkkal, sem az eseményekkel ki nem békülhetünk, míg meg nem győződünk a' felől, hogy azokban nincs üdv nekünk, hanem csak a' jelen állásban található fel a' biztos vezérfonál. De ugyan mit is lehetne elnyerni a' reactionalis törekvéssel? Mi egynemellyeknek fájhat, valljuk meg, az az urbér' eltörlése, de ezt, úgy hiszem, nincs hatalom, melly vissza hozhassa, és ha ez valamelly mód által lehetne is, a' nemzet morális érzete 's becsületessége illy eszmétől visszaborzadna. Nem lehet, nem szabad gúnyt üzni a' tett áldozattal, 's az adott szószentséget büntetlenül még meg nem törték sem királyok, sem nemzetek. És ez okból, ha volnának, kik titkon a' jelen állapot megdöntésére törekednek — mit én senkiről fel tenni nem akarok — hogy reactionalis nézeteiket valósíthassák, azok megvetést 's utálatot érdemelnének. — Be kell tehát illesztenünk magunkat az újabb körülményekbe, 's gondoljuk meg, hogy az áldozat, mellyet a' nemzet oltárára letettünk, jutalom nélkül nem marad, 's ha Isten majd megerősíti szabadságunkat, 's megengedi békével élvezni ennek gyümölcseit, azon boldogító öntudat fog jutalmazni, hogy mi a' milliókból álló nemzet szabadságát és jólétét áldozatainkkal segítők elő; 's ha van nemes polgári örm-élvezet, úgy bizonyára az, mellyet egy egész nemzet felvirágzásán érezünk.

De talán azt gondolja magában az olvasó, honnét ezen magasztos érzelmek martius 15-dike

után? miért nem melegítették keblemet martius 15dike előtt? mi bűbajos erő varázsolta elő ezeket? A felelet egyszerű, mert nemcsak én, hanem ez ellenzék legbuzgóbb vezérei is annyit, mennyi történt, sem nem reméliek, sem kívánni az utolsó országgyűlés kezdetén nem akartak, mivel meg-rázkodtatás, vérontás 's a' belnyugalom megzavarása nélkül kivihetőnek sem hitték. Tegye kiki szívére kezét 's meg fogja vallani, hogy az átalakulást, ugy mint történt, olly terjedelemben, olly rögtön, olly békesen nem hitte lehetőnek, 's az a' körülmények hatalma nélkül lehetővé sem leendett. De midön véghez ment, azt elfogadni, avval megbarátkozni 's benne nemcsak a' megnyugvásra, de az öröme is okot keresni és találni nemcsak okosság, de nemes polgári erény is!

Midön így egy részről — főleg most — hazafiui tisztje minden polgárnak ollyat nem tenni, miáltal alapos gyanút gerjeszsen a' reactionalis törekvésre, más részről minden becsületes polgár kötelessége másokat nem gyanúsítani, 's nem ingerleni, mert a' szabadság zászlója alatt a' személyés vagyonnak biztosítva kell lenni, 's épen az által különbözik az önkény és zsarnokságtól a' szabadság, hogy zsarnoki önkény alatt soha nem tudja a' polgár, melly pillanatban veszélyeztetik léte csak egy véleménynyilvánításért is, ellenben a' szabadság honában, ha az állományt 's törvényt nem sérti, biztosítatik minden bántalom ellen! Polgártársak! A' szabadságból gúnyt üzni bűn, pedig

ha egyes békeszerető polgárt előbbi véleményiért az átalakulás után is üldözni, háborgatni szabad, úgy a' vélemény szabadság nem létezik, akkor ismét beáll a' censura, mellyet a' sokaság gyakorol egyesek ellen! Legyünk türelmesek, tiszteljük a' szabadságot, 's gondoljuk meg, hogy az üldözés elkeseredést okoz, elkeseredés pedig megosztja a' nemzetet, 's ha most megosztlunk, úgy elleneink győzelmeskedendnek rajtunk. A' sok idegen elem a' magyar faj ellen működik, 's így egyesített erőre van szükség, hogy a' bel- 's kül ellenséget legyőzhessük. Nézetem szerint alig tűnik nemzeti történetkönyveinkben fel egy egy nehezebb állás, mint a' jelen, a' mellyben az egyesülésre olly igen szükségünk volna, 's azért ki igazán a' hon javát tekinti, az nem akarhat polgár és polgár között szakadást és ingerlést okozni, mert az idegenkedés választó fala mindenkor ellenségeinknek volt védbástyája. Most uj korszakot élünk, a' multat felejteni, 's kezet fogva a' jelent biztosítani kötelesség. Gondoljuk el, nem csekély áldozatba került azoknak, kik régi vagyonuk és jogaikból annyit veszettek, egyszerre tökéletesen megnyugodni az uj helyzetben, de ha mégis magokat legyőzték, 's a' haza javáért saját egyéni érdekeiket szívesen feláldozták, higgyék el, Isten és ember előtt tiszteletre méltók.

Míg a' sajtót a' censura szabályai korlátozták, addig lehetett mentségül felhozni, hogy a' közvélemény nyilvánítására olly módokhoz kellett nyulni,

mellyek a' censura határaiba nem tartoztak, de ma szabad már véleményt nem csak egyesek, hanem egész osztályok ellenében is nyilvánítani, 's azért a' már szabadságra megért nemzetnek a' szellemi, az az a' sajtó fegyvereivel illik küzdeni. Én legalább így fogtam fel a' szabadságot, 's a' más szabad nemzetek példájából tanultam, hogy a' szabad sajtó legbiztosabb ellenőr minden visszaélés felett, követtessék el akárkitől, habár a' kormánytól is.

Az eddig kifejtett elveknél fogva be fogja látni az olvasó, hogy meggyőződésem okokon alapul, midőn minden reactionalis eszmét magamtól visszautasítok, 's ezennel kinyilatkoztatom, hogy semmi olyan törekvésekben részt venni nem fogok, mellyek független állásunknak megváltoztatására irányoztatnak; ha soha, de az utóbbi események napnál világosabban meggyőztek engem arról, hogy a' magyar nemzetnek a' régi birocrazia rendszerében üdve nem remélhető. Ha itt engem a' loyaltás vissza nem tartóztatna, könnyen meggyőzném az olvasót, hogy panaszt emelni a' régi rendszer ellen nekünk szintén annyi okunk van, mint az ellenzéknek, de nem akarok ez időben sebeket ujítani 's úgy hiszem, maga a' lovagias ellenzék megbotránkoznék, ha kik a' régi kormány pártolói között állottak, most gunynyal árasztják el, mert ez könnyen arra magyaráztathatnék, hogy mi az ujjabb kormány kegyét vadásszuk, pedig illy gyanut a' tiszta jellemü férfiu minden áron kerül. — Én mindig nyiltan küzdöttem elveim

mellett, soha más köpönyege alá nem bujtam, sem ármányos politikának részére nem voltam, sőt némelyek politikai eljárásomban azt vetették szememre, hogy nagyon nyilt vagyok, 's több taktikával nem élek. És azért most sem fognék, remélem, azon gyanuba esni, hogy az új kormány-
nak kívánok tetszeni, ha itt bővebben előadnám a' régi rendszer 's bécsi kormány tévedéseit, de ez arra az időre való, midőn lecsillapodván a' kedélyek, higgadtan itélend felette az olvasó közönség, 's hihető, tollamnál ügyesebb toll fog majd erre találkozni, most csak néhány szóba foglalom a' régi rendszerről véleményemet, mellyben talán mindennek oka feltalálható: hogy nem értette meg a' magyar érdekeket. — De hiszen a' kormányok is emberekből állnak, és így a' gyarlóságot magokban hordják; mint a' napot az árnyék, úgy követi embert a' gyarlóság.

IV.

Többféle módon lehet szolgálni a' hazának, 's az a' becsületes polgár, ki minden állapotában annyit tesz, mennyit tehet; mi magyarok — 's nem tagadom én is azt hittem, hogy a' politikai pályán eddig legüdvösebben működhettem mint polgár, mert itt nem úgy mint pap szólok — a' hon javára; ezen eszme vezetett engem is a' politikai élet mezejére. De vannak időpontok, midőn a' józan

okosság javálja, hogy más pályán szolgáljon az ember hazájának, ugymint polgár. Én ugy látom, hogy rám nézve eljött az idő, mellyben egy más működési tért válaszszak magamnak, 's habár mindenkor kész vagyok és leendek nemzetemnek javára a' polgári élet minden ágában, 's így a' politikai téren is működni, ha csekély tehetséggel a' haza javát előmozdíthatom. Most ugy vagyok meggyőződve, hogy én nekem senki rossz néven nem veendi, ha jelenleg lelépven a' politikai térről, a' tudományok szelid és kedves mezejére lépek, 's az irodalom útján iparkodom szolgálni hazámat mindaddig, mig a' haza iránti kötelesség mást nem kíván tőlem. Hiába, az embereknek idő kívántatik arra, hogy valaki iránt bizodalommal legyenek, ezt kierőszakolni nem lehet, ezt hosszabb idő termi meg. Azért nem fogok tétlenül heverni, hanem ha Isten kedvez egészségemnek, különösen szemeimnek, irodalom által iparkodandom hazafiui tartozásomat leróni. És ezt azért nyilvánítom, hogy jóbarátim 's polgártársaim, kik figyelmökre méltattak, tudják, miként én a' politikától legalább most 's talán mindenkorra elvonultam! — Ennyit ünnepléses szavam beváltásául elégnek vélek, mellyet május 7-kén ablakaim előtt egybegyűlt polgártársak előtt adtam.

Eddig mint polgár szóltam, mit vélnék teendőnek mint pap, ha körülményeim engedni fogják, egy újabb röpiratban szándokom előadni.

